

TARİHİN SEYRİNDE

Tarihın Götürdüğü Yere Gıt

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalı Bülteni

Şubat 2010

SAYI: 6

TARİHİN SEYRİNDE

SUBAT 2010

“TÜRKİYE CUMHURİYETİ’NİN TEMELLERİ”Nİ

YAŞAMAK İÇİN YAŞATALIM

EDİTÖRDEN

Bu ay, içimden hiçbir şey yazmak gelmedi desem. Sanırım büyük bir itiraf olmuş olur, değil mi? Bazen kilitlenirsiniz ve bir adım gidemediğinizi görürsünüz. İstersiniz ama gidemezsiniz. Elinizden bir şey gelmez. İşte böyle bir ay oldu benim için Şubat. Hızlı başladı, en kısa ay olmasına rağmen de bitmek bilmedi.

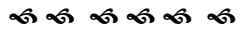
Ben, yazı konusunda bu ay verim alamadım ve size keyifli bir giriş yapamadım ama gazete yazarlarımız harikalar yarattılar. O kadar iyiler ki, okuyunca siz de bana hak vereceksiniz.

Şubat sayımızı Atatürk’ün Türkiye Cumhuriyetinin temelini oluşturan ilkelerine yönelik sevgili Türkdoğan’ın yazısıyla açıyoruz. Devamında neler mi var?

Söylemem...

Okuyun ve görün.

Sevgiyle kalın.

& NOT DEFTERİM &
Yasemin TÜRKDOĞAN

MUSTAFA KEMAL’İN ALTI ÇOCUĞU

İlköğretim yıllarında “Hayat Bilgisi”, “Sosyal Bilgiler”, lise sıralarında “Tarih” derslerimizin en önemli konu başlıklarından birini oluşturmuştur cumhuriyetin temel ilkeleri olan Atatürk ilkeleri.

Sorulduğunda bu altı ilkeyi pek kolay sıralayıveririz; cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılapçılık. Ve her birimizin her bir ilkeyi açıklayacak, karşımızdakine anlatacak üç beş cümlesi vardır. Peki, İstiklal Savaşı’nın galibi, 1923’te yeni yönetim şekline kavuşmuş ve yeni devlet kurmuş olan Türk Milleti için bu ilkelerin anlamı neydi? 5 Şubat 1937’de Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nun, yani anayasanın, ikinci maddesinde değişiklik yapılarak bu altı madde anayasamıza girmiştir. “Cumhuriyetin yeniden ilanı”, “cumhuriyetimizin ikinci ilanı” söylemlerine de neden olan bu değişiklikte şöyle denilir; “Türkiye Devleti, cumhuriyetçi, milliyetçi,

halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır. Başkenti Ankara şehridir.”

O yıllarda daha çocuk sayılan on beş yaşındaki genç cumhuriyetimizin, bu yıllara ulaşmasında büyük önem taşıyan Atatürk ilkelerini “Tarihin Seyrinde”de bir de “Not Defterim”den okuyun istedim. Şimdi bu altı ilkeyi biraz farklı düşünmenizi isteyeceğim sizden. Birbirine geçmiş altı halkadan oluşan bir zinciri düşünün; biri koptu mu diğerleride dağılacak... Yahut bir gelinciği canlandırın zihninizde. Rüzgarın dağıttığı yapraklarından biri düşünce ... Veya en güzeli altı kardeş düşünelim, altı çocuk. Mustafa Kemal’in çocukları olsun bunlar. Onları bir arada tutan ve onlarla büyüyen aileleri de Türkiye Cumhuriyeti.

İlk olarak çocuklarından cumhuriyetçiliği tanıtalım. Mustafa Kemal bu çocuğu için şöyle der; “Türk Milletinin tabiatı ve adetlerine en uygun olan idare Cumhuriyet idaresidir.” Cumhuriyetçilik olgun bir çocuktur, demokratiktir. Amasya tamiminin ilk maddesinde yer alan “milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.” ifadesiyle doğmuştur o. Milli kararlılık ve milli şuurun bir eseri olan cumhuriyet, fertlerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını, refah ve huzurunu amaçlamaktadır.

İkinci çocuk milliyetçiliktir. Milliyetçilik duygusal bir çocuktur. İnsanın içinde yaşadığı topluma yakın olması, toplumunu sevmesi, onun için fedakarlık göstermesi gerektiği duygularını taşır. Atatürk’te milliyetçiliği, milli bütünlüğün temeli olarak görür. Yani o olmazsa diğer

kardeşler dağılır ve aile olan Türkiye Cumhuriyeti yok olur.

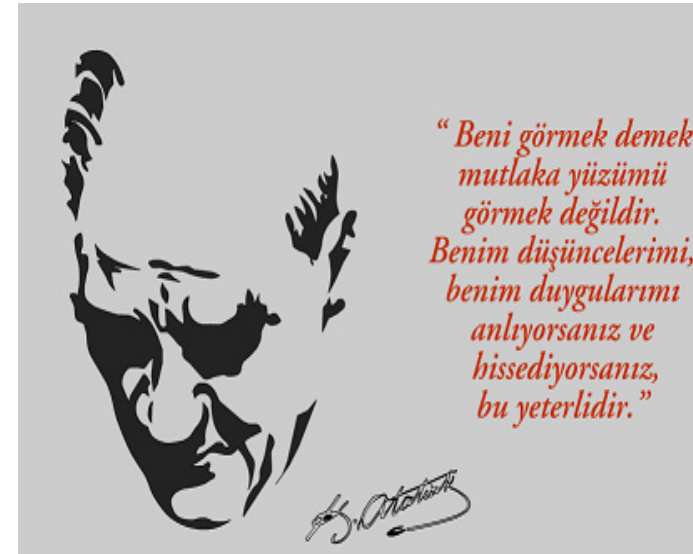
Halkçılık, üçüncü çocuk. Mustafa Kemal’in saygılı çocuğudur o. Atatürk’ün gözünde Türk toplumu sınırsız bir bütündür, fertleri arasında hiçbir fark yoktur. Halkçılığa göre; kanun önünde herkes eşittir, hiçbir ferde, aileye, sınıfa, cemaate imtiyaz tanınmaz.

Dört numara; devletçilik’tir. O ailenin ekonomisini geliştirmek, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlamak amacındadır. Türkiye’nin en kısa zamanda kalkınması için, özellikle ekonomik alanda fertlerin yapamayacağı büyük yatırımları devletin yapmasıdır.

Beşinci sırada da laikliği anlatalım. Laiklik, siyasal alanda dünya ve devlet işleri alanı ile din alanının birbirlerinden ayrılımları anlamına gelir. Türkiye’nin laiklik anlayışı hiçbir şekilde dine karşı olmayıp dinimizi asla reddetmez.

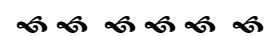
Ve altıncı sırada inkılapçılık. İçten içe gelişen ve oldukça uzun süren bir sürecin eseri olan inkılap; bir alanda köklü bir değişiklik meydana getirir. İnkılapçılık şu amaçları içerir;

- Yenilikleri devamlı takip etmek ve uygulamak
- Devamlı gelişmek ve çağdaşlaşmak
- Yaratıcı düşünce ve çabalara önem vermek

Cumhuriyet’in temel ilkeleri olan Atatürk ilkeleri ya da benzetmem ile Mustafa Kemal’in altı çocuğunu kısa kısa tanıttım sizlere. İster ders kitaplarınızın bir başlığı olarak görün, ister tüm kalıplaşmaların dışında dilediğiniz benzetmelere başvurun. Ama ilkeli olun...

Gelecek sayıda buluşmak üzere...

ALEXANDER GRAHAM BELL KİMDİR?

1847 İskoçya’da doğdu. Telefonun icadı ile tanınan Alexander Graham Bell önce Ontario'ya, daha sonra Boston'a yerleşti.

Aslında Graham Bell, sağırın sessizliğini ortadan kaldırmaya çalışıyordu. Bunu başaramadı ama her gün yeni bir özelliğe kavuşan telefonla birbirinden kilometrelerce uzaktaki insanların birbirlerini duymalarını sağladı. Telefonu icat eden Graham Bell'in annesi doğuştan işitme engelliydi. Dedesi ve babası yıllarını işitme engellilere adadı. Özellikle babası işitme engellilere duymasalar bile konuşmayı öğretmenin yollarını geliştirmeye çalıştı. İki kardeşi veremden ölünce, babası kalan tek oğlunun sağlığı için Kanada'ya göçtü. Babasının ölümünden sonra onun çalışmalarını tanıtmak ve yaymak için çabalayan Graham Bell ABD'ye gitti. Burada bir süre işitme engellilere dil öğretmeni yetiştiren okulda çalıştı. Daha sonra kendi okulunu kurdu.

Ünü kısa sürede yayılan Bell, Oxford Üniversitesi'ne konuk öğretmen olarak çağrıldı. İngiltere'de eline geçen Alman Hermann von Helmholtz adlı bilginin işitme fizyolojisine ilişkin kitabını okudu. Müzik sesinin bir tel aracılığı ile aktarılabilineceği düşüncesi üzerinde yoğunlaştı. Bu sırada başka bilim adamları da bu konularda çalışmalar yürütüyordu. Elisha Gray bunlardan biriydi.

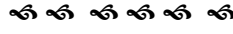
İngiltere'den dönen Bell, Boston Üniversitesi İnsan Sesi Fizyolojisi dalı profesörlüğüne getirildi. Kuramsal bilgilerini teknik destekle yaşama geçirmeye ve işitme engelliler için duymalarını sağlayacak aletler yapmaya girişti. Thomas Watson adlı bir elektrik mühendisi ile birlikte çalışmaya başladı. Çalışmalarını yürütmek için maddi destek gerektiğinde kendisine Avukat Gardnier Greene Hubbard yardım elini uzattı. Bell ve Watson 1875 yılında sesin tel üzerinden bir başka yere gittiğini ortaya çıkardı. Ancak ses anlaşılmaz bir durumdaydı.1876'da telefonun patentini aldı. Bell atölyede denemelerini sürdürürken telefonu çalıştırmak için kullandığı bataryadan pantolonuna asit döküldü. Watson'u yardıma çağırırdı:

"Bay Watson. Buraya gelin. Sizi görmek istiyorum."

Bell yardımcısını yardıma çağırırken farkında olmadan ilk telefon görüşmesini yapmıştı. Bell bilimsel çalışmalarını yürütmek için maddi ve

manevi destek gördüğü Hubbard Ailesi'nden Mabel ile bir yıl sonra evlendi. Eşi dört yaşından beri sağırdı. Bell öğrencisi olarak tanıdığı ve daha sonra evlendiği Mabel'e derin bir sevgi duydu. Artan ününe karşın hiçbir zaman ne eşini ne de işitme engellileri göz ardı etmedi. Eşi dört yaşından beri sağırdı. Bell öğrencisi olarak tanıdığı ve daha sonra evlendiği Mabel'e derin bir sevgi duydu. Artan ününe karşın hiçbir zaman ne eşini ne de işitme engellileri göz ardı etmedi.1922 yılında Kanada’da vefat etmiştir.

Duygu ALTINOK

İBN-İ BATUTA KİMDİR?

İbn-i Batuta ismiyle meşhur olan seyyahın asıl adı, Şemseddin Ebu Abdullah Muhammed b.İbrahim'dir. 1304'te Tanca'da doğmuştur. Berber kabilelerinden Levatalara mensuptur. Yirmi iki yaşına kadar Tanca'da yaşamış, hukuk ve din tahsilini de buranın medrese (üniversite) sinde yapmıştır. İlk defa hacc maksadıyla Hicaz'a doğru yolculuğa çıkmış, İskenderiye'ye kadar uzanan bu seyahatinde uğradığı yerlerde İslâmi mevzuları bilen bir zat olarak halkın ve belde ileri gelenlerinin iltifatlarına mazhar olması, onda devrinin İslam dünyasını tanıma merakını uyandırmış, maceracı ve araştırmacı ruhunu kamçılammış, böylece çeyrek yüzyılı aşan seyahatleri ile Mısır, Suriye, Arab yarımadası, Irak, İran, Doğu Afrika, Anadolu, Kuzey Türk illeri, Doğu Asya, Hindistan Çin, Endülüs ve Sudan gibi ülkeleri görmüş, tanımıştır. Sonra da bu Sebahatlarının neticesinde, ondördüncü yüzyıl İslam dünyası ile Türk âlemini canlı levhalar halinde seyahatnamesinde aksettirmiştir.

İbn-i Batuta'nın üç seyahati vardır. Bunların ilki en uzunlu olup doğu ve batıda ziyaret etmediği bir yer bırakmamıştır. Gezilerinde en fazla kaldığı yerlerden biri Hindistan, diğeri Çin'dir. Hindistan'da iki yıl, Çin'de iki buçuk yıl kadılık yapmıştır, Dolaştığı her yerde hâkimlerle, kadılarla, ileri gelenler ve mühim kimselerle tanışmıştır. Onların adetlerini, törelerini, yediklerini, içtiklerini, eğlencelerini en ince bir şekilde tespit etmiş, aralarındaki geçimsizlikleri, entrikaları kavgaları canlı tablolar halinde nakletmiştir. Dindar bir kimse olmak itibarıyla her gittiği yerde, işittiği din adamları ile tanışmış mukaddes makamları ziyaret etmiş, dini müessesler hakkında malumat toplamıştır. İslam âlemine ilk defa hind fakirlerinden, Anadolu ahilerinden ve İran hatimlerinden bahseden seyyah o olmuştur. Bu yönü ile ayrı bir değer taşır.

İbn-i Cüzey, İbn-i Batuta'nın hatıralarını yazma işini 1355 yılının Ocak ayında tamamlamıştır, İbn-i Batuta 1369 yılında vefat etmiştir.

İlk yolculuğunda Kuzey Afrika'dan geçerek Mısır'a varmış, Nil vadisinden birinci şelaleye kadar gitmişti. Yalnız o sırada bu bölgede savaş yapılmakta olduğu için geri dönerek Suriye'ye burada da fazla kalmayarak İran'a ve ikinci defa Mekke'ye gelmiş, buradan da Kıpçak eline kadar uzanmıştır.

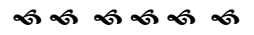
İbn-i Batuta, Tombukta'ya kadar gitti. Coğrafya bakımından İbn-i Batuta Sudan ile Nijerya bölgesinin gerçek kâşifi sayılmaktadır. Zengibar Hint -Kuş, Maldiv adaları ve Sumatra'ya dair verdiği bilgiler sonradan kaptan Gudlain, J.Wood Soltorgraje gibi batılı gezgin ve uzmanlarca doğrulanmıştır.

İbn-i Batuta Asya ve Afrika'nın birçok ülkeleri hakkında coğrafya ve tarihle ilgili pek değerli bilgiler verir. Bunlar arasında Sudan'daki zenci Manding devleti hakkındaki notları ile bu devleti unutulmaktan kurtarmıştır. Bundan başka kitabın Hindistan bölümünde bu ülkenin tarihini anlatmakla yetinmemiş, buradaki sosyal sınıflar, toplum hayatı ve gelenekler üzerinde çok zengin bilgiler vermiştir.

İbn-i Batuta kitabında çağındaki birçok Türk ülkelerini de çeşitli yönleri ile anlatır.Yukarda adı geçen Kıpçak elinden başka gezi notlarında Luristan Atabeylerine, İlhanlılara, Çoban oğulları'na, Artuklıların İlğazı koluna da geniş yer verilmiştir, İbn-i Batuta bu ülkelerdeki komutanları, bilim adamlarını, ordu ve hükümet kuruluşlarını uzun uzun anlatıyor.

İbn-i Batuta'nın kitabında bütün bu coğrafya ve tarih bilgilerinden başka, gezip gördüğü yerlerde yaşayan insanların yeme içme ve giyinişlerine, kullandıkları vasıtalarla da büyük yer ayrılmıştır. XIV. Yüzyıldaki İslam dünyasının ekonomi sanat ve ulaştırma v.b. işleri üzerine araştırma yapanlar için İbn-i Batuta'nın kitabı çok değerli bir hazinedir.

Habibe UZUN

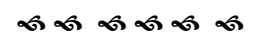

ŞUBAT AYI NEDEN CÜCE KALMIŞTIR?

Jüliyen takvimine kadar Romalılar seneyi (iki ayın eklenmesinden sonra) 354 gün olarak hesaplıyordu. Çift sayılar uğursuzluk getirdiğinden buna bir gün eklediler ve sene 355 gün oldu. Bu günler, aylar arasında, sıra ile 29 ve 30 gün olarak paylaşırlıyordu. Buna rağmen güneş senesinden 10 gün artıyordu. Jüliyen takvimi ile artan bu 10 gün aylara bölüştürüldü. Böylece aylar 30 veya 31 gün oldu. O zamanlar son ay olan şubata 29 ve artık yıllarda 30 gün kaldı. Sıralamaya göre sonradan Gajus Julius Sezar'ın ayı olarak adlandırılan Juli(Temmuz) 31 gün oluyordu. Ağustos 30 gündü.

İmparator Augustus kendi ayının Sezar'ın ayından kısa olmaması için ve 30 çift bir sayı olduğundan ve çift sayılar uğursuzluk getirdiğinden şubattan bir gün aldı. Böylece şubat 28 ve artık yıllarda 29 gün olmuş oldu.

Yasemin TÜRKDOĞAN

& SEVİL'EN KÖŞE & Sevil ARAZ

YA SEVGİSİZSİNİZ YA DA SEVGİ SİZSİNİZ..!

Sevgiyi Tolstoy'un dilince söyleyelim: "Nasıl kafa sayısı kadar düşünce varsa, kalp sayısı kadar da sevgi çeşidi vardır." Sevgililer Günü ise, her yılın 14 Şubat günü birçok ülkede kutlanan özel bir gündür. Kökeni, Roma Katolik Kilisesi'nin inanışına dayanan bugün Valentine ismindeki bir din adamının adına ilan edilen bir bayram günü olarak ortaya çıkmıştır. Valentina kelimesi, Batı medeniyetlerin de hoşlanılan kişi veya sevgili anlamlarında da kullanılır.

Tolstoy'un dediği gibi sevgi'nin bin bir çeşidi vardır. Yunus Emre "Sevelim, sevillelim, bu dünya kimseye kalmaz" derken uzun ince bir yolda gözlerini kapatıp gündüz gece giden Âşık Veysel'i hatırlayalım. O da "Benim sadık yârim kara topraktır" diyerek titrek sesini dünyada bıraktı. Mevlana ise, "Sevgiden acılar tatlılaşır; sevgi yüzünden bakırlar, altın olur; sevgi yüzünden tortular durulur, arınır; sevgiden dertler şifa bulur; sevgi yüzünden, padişah kul kesilir" der ve haksız da sayılmaz. Ülkeler fatihi Sultan Süleyman'ın gönlünü de Rus asıllı Hürrem Sultan fethetmemiş midir? Sevgi nedir sorusunu gelin bir öyküyle anlamaya çalışalım. "Mahkeme salonunda 80 yaşlarındaki yaşlı çiftin durumu içler acısıydı. Hâkim 'Anlat teyze neden boşanmak istiyorsun?' dedi. Teyze; 'Bu herif yetti gayri, 50 yıldır bezdirdi hayattan... Bizim bir sedef çiçeği vardı çok sevdiğim. 50 yıl önceydi... O çiçeği, bana verdiği çiçekler arasından kopardığım bir yaprağı tohumlamıştım öyle büyüttüm. Yavrum olmadı onları yavrum bildim. Bir süre sonra çiçek kurumaya başladı. Adak adadım her gece bir tas suyla onu sulayacağım diye. 50 yıl oldu bu herif bir gece kalkıp da bu çiçeği ben sulayayım demedi. Ben onsuz daha iyiyim. Yemin ederim.' Dedi. Yaşlı adam ise tane tane konuşmaya başladı: 'Askerliğimi Reisicumhur Köşkü'nde bahçıvan olarak yaptım. O bahçenin görkemli görünümüyle büyümesi için bütün emeğimi verdim. Fadime'mi de orada tanıdım. Sedefleri de... Ona en güzel çiçeklerden bir buket verdim.

İlk evlendiğimiz günlerin birinde boyun ağrısı nedeniyle onu hekime götürdüm. Hekim 'uzun süre uyanmadan yatarsa boynunda kireç sertleşir, kötüleşir' dedi. Her gece uykusunu bölüp uyansın, gezinsin dedi. Hekimi pek dinlemedi bizim hatun... O günlerde bu çiçek kurumaya yüz tuttu ben ona gece çiçeği sularsan iyi gelir dedim. Her gece onu uyandırdım. Sevdiğim kadını yavrusu bildiği çiçekleri sularken seyrettim. Her gece o çiçek ben oldum sanki' dedi. O yaştaki insandan beklenmeyecek ifadelerle... 'Her gece o yattıktan sonra uyandım. Saksıdaki suyu boşalttım. Sedef gece sulanmayı sevmez Hâkim Bey. Geçen gecede yaşlılık bende uyanamadım, uyandıramadım. Çiçek susuz kalabilirdi ama sevdiğimin boynu yine azabilirdi... Suçlandım... Sesimi çıkartamadım.'"

Sevgi; emek vermek, yorulmaktır. Sevgi kimi zaman anlaşılmaktan çok anlamaya, sevmekten çok sevmeye ihtiyaç duymaktır. Özdemir Asaf "Yalnızlık paylaşılmaz, paylaşılsa yalnızlık olmaz" der. Sevgi biraz da yalnızlığı paylaşmak değil midir? İnsan severse sevilir, bağışlarsa bağışlanır. Küçük bir adım atarken koşar aslında mutluluğa, sevgiye... Sevgi kimi zamanda bir sedef çiçeğini kendi çocuğu bilmektir. Öylesine derin duygular yaşamaktır. Ateş ve su çeliği nasıl sertleştirirse böylesine derin duygularda insanı güçlendirir. Mevlana bu nedenle "Aynı dili konuşanlar değil; aynı duyguları paylaşanlar anlaşılabilir" der. Ekmeden, sulamadan, çabalamadan hasat alamayacağımız gibi, sevgiyi de elde edemeyiz. Aşık Veysel sadık yariyle ilişkisini nasıl anlatıyor bakınız:

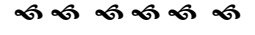
Karnın yardım kazmayınan, belinen, / Yüzün yırttım tırnağınan, elinen, / Yine beni karşıladı gülünen / Benim sadık yârim kara topraktır. İşkence yaptıkça bana gülerdi / Bunda yalan yoktur herkes de gördü / Bir çekirdek verdim dört bostan verdi / Benim sadık yârim kara topraktır.

Leo Buscaglia "Sevgi her zaman kolların açık duruşudur, sevgi için kollarınızı kaparsanız, kendiniz dışında tutacak hiçbir şey kalmadığını görürsünüz" der. Belki bu nedenle Aşık Veysel kolları ona hep açık olan sadık yari tercih etmiştir kimbilir?

Gül sevildiği için güzel kokmaz, güzel koktuğu için sevilir. Peki, insanı sevilmesi için değerli kılan nedir? Euripides der ki: "İnsan ruha bakmalı, güzel bir vücutta güzel bir ruh olmazsa neye yarar." ve Victor Hugo bir şiirinde "Sevmek için güzele mi bakmalı? Çirkin bir

tende güzel bir ruh kalbi bağlayamaz mı? diye sorar. Sevgi; sevmek ve sevmekten ibaret değildir. Her şeye rağmen sevgiyi içinizde barındırabilmektir. **Sevgi sizseniz, sevgisiz değilsiniz.** Hoşçakalın...

&TARİHTEN HİKÂYELER & Eda ALAGÖZ

"Kel Başa Şimşir Tarak"

Şimşir sözcüğü, kılıç anlamına gelir. Deyimde kullanılan şimşir sözünün aslı çok sert ve dayanıklı olduğundan, tarak, cetvel v.b. yapımında kullanılan 'şimşir' ağacından gelmektedir.

Eskiden zengin bir aile, kızlarını gelin ediyorlarmış. Oğlan evine, adet olduğu üzere, bohça bohça hediyeler gitmiş. Kayınvalide, iki görümce ve eltilere, yaş ve aile içindeki durumlarına göre; altın, gümüş kaplamalı, fildişi ve şimşir taraklar, diğer armağanlarla birlikte verilmiş.

Küçük elti ağır ve ateşli bir hastalık geçirdiğinden saçları dökülmüş. Aile içindekilerden başka kimsenin, kadıncağızın kelliğinden haberi yokmuş.

Kendisine verile verile şimşir tarak verilmesi, küçük eltinin çok canını sıkmış. Kelliğini unutup, armağanları getiren kadına sızlanmış: "Herkes altın, gümüş tarak, bana da şimşir öyle mi? Yeni gelin, daha bu eve adımını atmadan benimle uğraşmaya başladı..." Oğlan anası gelininin bu hareketinden utanmış ve üzüntü duymuş. O kızgınlıkla çıkmış: "Senin ki gibi kel başa, şimşir tarak çok bile" deyivermiş.

"Zurnada Peşrev Olmaz"

Davul ile zurnayı musikiden saymayan ve küçük gören bir sonradan görme İstanbul'lu, Edirne' de bir düğüne davet edilmiş. Yemekten sonra açık havada yapılan oyun ve eğlenceler sırasında bu hatırlı davetliye, zurnazen başı yaklaşarak sormuş:

-Çalmamızı arzu ettiğiniz herhangi bir parça var mı?

Ukala adam, dudak bükmüş:

-Ayol, kala kala zurnaya mı kaldık. Bunun peşrevi olmaz. Ne nota bilirsiniz ki siz, ne de beste. Sizin çaldıklarınızı ben dinleyemem. İyisi mi, kendiniz çalın oynayın.

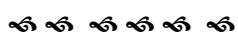
Zurnazen, bu hakaretleri pek içermiş. "Görürsün sen efendi" diyerek, en kabiliyetli yamaklarını etrafına toplayıp başlamış çalmaya. O çalar, etrafındakiler söylermiş. Ne İtri' si kalmış çalmadık, ne Dede Efendi' si. Sonradan görme bey, ağzı bir karış açık onları uzun uzun dinlemiş. Adamlar, bir besteden bir besteye, bir makamdan bir makama geçtikçe, o da renkten renge geçmiş.

& TARİHTE BU AY & Halil GOSTAK

1 Şubat 1935 Ayasofya müze olarak halkın ziyaretine açıldı.
2 Şubat 1918 ABD, I. Dünya Savaşı'na girdi.
3 Şubat 1451 Osmanlı Padişahı II. Mehmet tahta geçti.
1934 Atina'da Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Balkan Paktı imzalandı.
4 Şubat 1789 George Washington, ABD'nin ilk başkanı seçildi.
5 Şubat 1937 Anayasanın ikinci maddesinde yapılan değişiklikle, altı ilke Anayasa metnine girdi. Türkiye Devleti cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçıdır. Resmi dili Türkçedir. Makam Ankara şehridir.
6 Şubat 1695 Sultan II. Mehmet'in vefatı ve II. Mustafa'nın tahta çıkışı.
7 Şubat 1974 Maraş'a Kahramanlık unvanı verildi.
8 Şubat 1921 Antep'e Gazi unvanı verildi.
9 Şubat 1621 İstanbul Boğazı'nın donması.
10 Şubat 1918 Sultan II. Abdülhamit'in vefatı.
11 Şubat 1945 Yalta Konferansı sona erdi.
12 Şubat 1937 Atatürk'ün Selanik'te doğduğu ev, Selanik Belediyesi'nden satın alınarak Atatürk'ün emrine tahsis edildi.
13 Şubat 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu.
14 Şubat 1876 ABD'li bilim adamı Alexander Graham Bell, telefonu icat etti.
Sevgililer Günü
15 Şubat 1554 Bilim adamı Galileo Galille doğdu.
16 Şubat 1925 Türk Hava Kurumunun kuruluşu.
17 Şubat 1926 Medeni Kanun kabul edildi.
18 Şubat 1564 Ressam Michelangelo öldü.
1952 Türkiye, Kuzey Atlantik Paktına (NATO) resmen katıldı.
19 Şubat 1915 Çanakkale Savaşı'nın başlaması.
20 Şubat 1622 Genç Osman olarak bilinen II. Osman katledildi.
21 Şubat 1431 Joan of Arc'ın (Jan Dark) yargılama süreci başladı.
22 Şubat 1406 İbn-i Haldun vefat etti.
23 Şubat 632 Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Mekke'de Veda Hutbesi'ni iradi.
24 Şubat 1918 Trabzon işgalden kurtuldu.
1304 İbn-i Batuta doğdu.
25 Şubat 1945 Türkiye Almanya'ya savaş ilan etti.
1495 Fatih Sultan Mehmet'in oğlu şehzade Cem Sultan öldü.
26 Şubat 1992 Hocalı Katliamı: Rus ordusunun 366. birliğinin de desteğiyle Azerbaycan'ın Hocalı kentine giren silahlı Ermeni gruplar, aralarında çok sayıda kadın ve çocuğun bulunduğu 613 Azeri'yi katletti.
27 Şubat 1917 Rus Çarlığı çöktü.
28 Şubat 1856 Islahat Fermanı ilan edildi.
1884 Ömer Seyfettin doğdu.
29 Şubat 1924 İstanbul'da Halife Abdülmecit Efendi son kez selamlık törenine çıktı.

ÇARLIK RUSYA'DAN SOVYET RUSYA'YA

İttifak devletleri yanında savaşa girerek, kaybettiği topraklar için mücadele eden Osmanlı Devleti, stratejik konumuyla da savaşta etkili olmuştur. Savaş devam ederken, Ekim 1917'deki bir gelişme Osmanlı'nın doğuda rahatlamasını sağlamıştır: Rusya'nın savaştan çekilmesi ve Doğu Cephesi'nin kapanması.
Peki, ne oldu da Rusya savaştan çekildi?
Sosyalist dünya, sırtını marksizme dayandırarak 19. yy'da kurulmaya başlamıştır. Marksizm, Sanayi İnkılabı'nın yarattığı ortamda doğmuştur. Karl Marx ve Friedrich Engels; toplumu, insanlar arası ilişki olarak açıklamış ve insanların doğayı aşabilmek için her şeyden önce çalışıp üretmek zorunda olduklarını dile getirmişlerdir. Lenin; Marx ve Engels'in felsefesini alarak kendine göre işleyip, bu felsefenin Rusya'da yayılmasını sağlamıştır. Marksizm, 1864'ten itibaren Rusya'ya doğru yayılmaya başlamış; fakat ilk başlarda Çarlık yönetimin sansürüyle karşılaşmıştır. 1903'te Lenin, Londra Kongresinde parti anlayışını açıklamış ve kongredeki çoğunlukça kabul edilmiştir (Rusçada çoğunluğa Bolşevik denir).

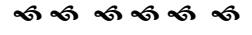

1905'te ihtilalini gerçekleştirmek için arkasına işçileri de alarak ayaklanan Lenin'in bu hareketi başarılı olamamıştır. 1916'da, savaşın da etkisiyle, Rusya'da açlık ve sefalet kendini göstermiştir. Boğazların da kapalı olmasından dolayı müttefiklerinden yardım alamayan Rusya'da çarlığın sonunu hazırlayan olaylar zincirleme devam etmiştir. 1926'da askerler savaştan kaçmaya başlamış ve halk, savaş yanlısı yönetime karşı ayaklanmıştır. 1917'nin ocak ve şubatına gelindiğinde yiyecek ve yakıt stoklarının da tükenmesiyle fabrikalar birbiri ardına kapatılmış, işçiler de greve girmiştir. 27 Şubat 1917'de çarlık hükümeti tüm otoritesini kaybederek yönetimden çekilmeye başlamıştır. "Şubat Devrimi" olarak nitelendirilen bu olay, dünyanın en eski monarşilerinden birini ortadan kaldırmıştır. Bazı tarihçiler bunu, Rusya'da demokratik devrimin başarıya ulaşması olarak yorumlarlar. 15- 16 Mart'ta çarın tahttan ayrılmasıyla Rusya'da bir geçici hükümet kurulmuştur. Lenin "ekmek, barış, özgürlük" sloganıyla Ekim 1917'de iktidarı ele geçirmiştir. Bu olay daha sonra "Bolşevik İhtilali" olarak anılacaktır.

Bolşevik iktidarı, 3 Mart 1918'de Brest Litowsk anlaşmasını imzalayarak savaştan çekilmiş ve Çarlık Rusya'nın yaptığı gizli anlaşmaları da açıklamıştır.

Bolşevik İhtilali ile Rusya'daki burjuva ve toprak sahiplerinin iktidarı devrilmiş, işçi- köylü bağdaşıklığına dayanan ve sovyet devlet biçimine dönüşen bir diktatörlük kurulmuştur. Bu Sovyet rejimi, 25 Aralık 1991'e kadar devam etmiştir.

Kübra ÇALIŞKAN

GALİLEO GALİLEİ KİMDİR?

Galileo Galilei , bir İtalyan fizikçi, matematikçi, gökbilimci ve filozofu olup, Bilimsel devrim'de büyük bir rol oynamıştır. 1564'te İtalya'nın Pisa şehrinde doğdu. Döneminin tanınmış müzikçilerinden Vincenzo Galilei'nin oğlu olan Galileo, ilk tahsilini Floransa'da yaptı. 1581'de Pisa Üniversitesi'nde tıp tahsiline başladı. Ancak parasızlıktan okulu terk etti. 1583'ten itibaren matematiğe ilgi duyan Galileo, bu konudaki çalışmaları sayesinde, 1589'da Pisa'da profesörlük elde etti. 1597'de pratikte çok faydası olan pusulayı ticari olarak piyasaya arz etti. 1600 senesinden hemen sonra ilkel bir termometre, insan kalp atışının ölçümünde kullanılmak üzere bir sarkaç ve 1604'te serbest düşüşün matematik kanunlarını keşfetti. Ancak düzgün ivmeli hareket kavramı hatalıydı. 1609'da Hollanda'da teleskopun bulunduğunu işitti. Ve kendisi daha ileri bir alet yaparak bunu astronomi gözlemlerinde kullandı. 1610'da Aydaki dağlar, yıldız kümeleri ve Samanyolu üzerine ilk tespitlerini yayınladı. Bu arada Jüpiter'in dört uydusunun varlığını bildirdi. Bu kitabı çok ilgi uyandırdı ve Floransa'da saray matematikçisi olmasını sağladı. Hemen sonra Venüs gezegeninin evreleri ve Satürn'ün şekli hakkında bilgi verirken, astronomideki Ptolemy (Batlamyus) sistemini tartıştı. 1611'de Roma'ya gitti ve oradaki Bilim Akademisi'ne üye seçildi. Floransa'ya dönüşünde hidrostatik üzerine pek çok profesörün itirazına sebep olan kitabı ile 1613'te güneş lekeleri üzerine yazdığı eserini yayınladı. Bu eserinde Kopernik sistemini açık bir şekilde müdafaa etti. Bundan dolayı papazların ağır hücumuna uğradı. 1615'te bizzat Roma'ya giderek iddiasını müdafaa etti. Ancak 1616'da Papa Beşinci Paul tarafından kitaplarını tetkik için bir komisyon kuruldu. Bu komisyon Galileo'nun kitaplarını yasaklamadı. Sadece Dünya'nın döndüğü iddiasından vazgeçmesini istedi. Arkadaşının Sekizinci Urban olarak Papa seçilmesinden cesaret alarak yazdığı "İki Kainat Sistemi Üzerine Konuşmalar" adlı eserini 1632'de yayınladı. Ancak kitabı daha önce yapılan uyarılarla çeliştiği söylentilerine rağmen Roma'da mahkemeye çağrıldı. 1633'te bu kitap yasaklandı ve Kutsal Engizisyon'ca müebbet hapse mahkum edildi. Cezası kendi evinde göz hapsine çevrildi. Yetmiş yaşında hapsedilen Galileo kör oldu ve 1642 yılında hayatını kaybetti.

BALKAN PAKTI

İtalya'nın Akdeniz'deki emperyalist özlemleri Yunanistan'la Türkiye arasındaki düşmanlığı sona erdirmiş ve tohumları, 1929,2da Yunanistan ve Yugoslavya'nın imzaladıkları Balkan Pakti ile meyvesini vermiştir. Balkanlarda siyasi işbirliğini öngören balkan Balkan Antantı , 9 Şubat 1934 yılında imzalanmıştır. Antlaşmanın imzalanması, Balkan devletleri arasında özellikle 1930'dan itibaren gelişme kaydeden Balkan Konferanslarıyla gerçekleştirilen genel anlamıyla yakınlaşma ve işbirliğinin bir sonucudur. Almanya'da Nazi Partisi'nin iktidara geçişi, Balkan devletlerini birbirine yakınlaştırmıştır. İtalya'nın Akdeniz'de ve Balkanlar'da genişleme çabası ve Avrupa devletlerinin silahlanma yarışına girmesi dünya barışını tehdit etmeye başladı. Bu gelişmeler sonucunda Balkan devletleri arasında bir yakınlaşma meydana geldi.

14 Eylül 1933 tarihinde Ankara'da Türkiye ile Yunanistan arasında İçten Anlaşma Yasası, 17 Ekim 1933 tarihinde Ankara'da Türkiye ile Romanya arasında Dostluk, Saldırmazlık, Hakemlik ve Uzlaştırma Antlaşması, 27 Kasım 1933 tarihinde Belgrad'da Türkiye-Yugoslavya Dostluk, Saldırmazlık, Yargısal Çözüm, Hakemlik ve Uzlaştırma Antlaşması imzalandı. Balkanları ele geçirmek isteyen İtalya ve Almanya tehlikesi karşısında dört Balkan devleti Yunanistan,Yugoslavya, Romanya ve Türkiye 9 Şubat 1934'te Atina'da Balkan Anlaşma Yasasını imzaladılar. Bu Antanta göre: Balkan ülkeleri birbirinin varlığına saygı gösterecekti. Böylece Balkan ülkeleri sınırlarını karşılıklı olarak güvenceye almış oldular. Arnavutluk İtalya'nın etkisinde olduğu için Bulgaristan ise komşu ülkelerin toraklarında hak iddia ettiği için Balkan Antantı'na katılmadı. Ancak 31 Temmuz 1938 tarihinde Selanik'te Bulgaristan ile Balkan Antantı arasında iyi komşuluk ve içtenlikle ilişkilerini sürdürme isteğini dile getiren bir anlaşma imzalanmıştır. 1939'dan itibaren Balkanlarda ve dünya politikasında cereyan eden olaylar Balkan Antantı'na da fiilen son verememiştir. 1940 yılında son toplantısını yapan Balkan Antantı, savaşın Balkanları da içine almasından dolayı bir daha toplanamamıştır. Balkan Antantı'nın barın korunması üzerindeki

önemli rolü; Balkanları barış ve güvenliğe kavuşturması, asgari ölçüde de olsa Balkanlı devletler arasında bir uyumazlığa ve silahlı çatışmaya yer vermemesidir. Ama daha Paktın ilk günlerinde Türkiye ve Yugoslavya arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmış ve 1955'ten itibaren Sovyetlerle ilişkilerini düzeltmeye çalışan bu devletin pakta ilgisi azalmıştır. Türkiye ile Yunanistan arasında Kıbrıs Sorununun ortaya çıkmasıyla da Paktın doğurduğu olumlu hava silinmeye başlamıştı. Pakt 1960 yılına kadar devam etmiş 1960 Haziran'ında da resmen sona erdiği açıklanmıştır.II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeni dengelerin kurulması ile Balkan Antantı geçerliliğini kaybetti.

Habibe AVCI

JEANNE D'ARC(JAN DARK) KİMDİR ?

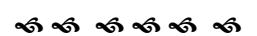
Jan Dark, Fransa'nın en büyük ulusal kahramanıdır. Fransızlar bu dönemde bir yandan İngiltere ile Yüz Yıl Savaşlarını sürdürürken bir yandan da kendi aralarında mücadele ediyorlardı. 1415'te Agincourt Savaşını kazanan İngiltere Kralı V. Henry, Fransa Kralının kızıyla evlenerek Fransa'nın kuzeyini denetimi altına almıştı. Yapılan bir antlaşmaya göre İngiltere kralı Fransa'nın da kralı sayılıyordu. Halk arasında Fransa'yı bir kızın kurtaracağına ilişkin yaygın bir inanç vardı. Henry'nin 1422'de ölmesinden sonra İngilizler savaşta gerilemeye başladıysa da Fransızlar'ı asıl birleştiren Jan Dark oldu. Jan Dark, Fransa'nın doğusundaki Maaş(Meuse) Irmağı üzerinde bulunan Domremy köyünde doğdu. Yoksul bir köylü ailesinin kızı idi ve okuma yazma bilmiyordu, ama dinsel duyguları çok güçlüydü. 13 yaşındayken, bazı Hristiyan aziz ve azizelerin kendisine görünerek onunla konuştuklarını ve ondan saraya giderek veliaht Prens Charles'ın Fransa Kralı olarak taç giymesine yardımcı olmasını istediklerini söylüyordu. Jan Dark, 1428'de Domremy yakınlarındaki Vaucouleurs kentine kale komutanı Robert de Baudricourt'a kendisini Tanrı'nın gönderdiğini söyledi ve veliahta gidebilmek için yanına bir birlik vermesini istedi. Vaucouleurs halkı Jan Dark'a bir at, De Baudricourt da bir kılıç verdi. Erkek giysileri giyen Jan Dark kendisine eşlik edenlerle birlikte, veliahtın yaşadığı Chinon'a doğru yola çıktı. Bu uzun yolculuk sırasında İngilizler'e ya da onlarla birlikte Fransa'ya karşı savaşan Burgonya dükünün ordusuna tutsak düşmemek için geceleri yolculuk etmek zorundaydı. Veliaht, Jan Dark'ın kendisini tanıyıp tanıyamayacağını denemek için soyluların arkasında duruyordu. Jan Dark doğruca Charles'a yaklaşıp,Soylu veliaht, ben sana ve senin krallığına yardım etmek için Tanrı tarafından gönderildim." Dedi. Daha sonra Jan Dark az sayıda askerle birlikte, erkek gibi zırh giyinerek İngilizler'in kuşattığı Orleans'a doğru yola çıktı. Orleans kentini ve birkaç kaleyi Mayıs 1929'da İngilizler'den geri almayı başardı. Veliaht Fransa'nın güneydoğusundaki Reims üzerine yürümeye ve oradaki katedralde taç

giymeye razı etti. 17 Temmuz 1429'da taç giyen veliaht, VII. Charles adıyla Fransa kralı oldu. Charles kral olmakla yetinmişti, oysa Jan Dark Paris'i de almaya kararlıydı. Kenti kuşattıysa da kralla birlikte geri çekildi. Kral ona ve ailesine soyluluk sanı verdi. Jan Dark'ın köyünden alınan vergiler de kaldırıldı. Ne var ki, Jn Dark'ın ödüllerde gözü yoktu. Onun tek isteği İngilizleri Fransa'dan çıkarmak ve savaşı sona erdirmektir. Bu amaçla Mayıs 1430'da Burgonya dükünün kuşatmasını kaldırmak için güneydoğudaki Compeigne'ye gitti; ama orada Burgonyalılar'a tutsak düştü. Tacını Jan Dark'a borçlu olan kral onu kurtarmak için hiçbir çaba göstermedi. İngilizler Kasım ayında Jan Dark'ı Burgonyalılardan satın aldılar ve askeri karagahlarının bulunduğu Rouen'da hapsedtiler. Kaçma girişimleri sonuç vermedi ve engizisyonunda dine karşı gelmek ve büyücülük yapmakla suçlandı. Uzun ve adaletsiz bir yargılamadan sonra, İngiliz yanlısı mahkeme Jan Dark'ı kilisenin sapkınlık adını verdiği inançlara sahip olmakla suçladı ve yakılarak öldürülmesine karar verdi. Paris Üniversitesi'nden de görüş alınarak suçlamalara hukuksal bir kılıf hazırlanmak istendi. Haftalarca sorguya çekilen Jan Dark yanlış davrandığını kabul etti ve pişman olduğunu söyledi. Bu duruşmaya inançlarından vazgeçtiğini göstermek için kadın giysileriyle çıkartıldı. Ama birkaç gün sonra yeniden erkek giysileri giyerek büyük bir cesaretle pişmanlığını geri aldı ve suçsuz olduğunda diretti. Sonra 30 Mayıs 1431 günü Rouen'da yakılarak öldürüldü.

25 yıl sonra ailesinin başvurusu üzerine Jan Dark'ın yaptıkları ve duruşması yeniden değerlendirildi. Papa onun suçsuz olduğunu açıkladı. "Orleans Bakiresi"adıyla Fransa'nın yurtseverlik simgeis haline gelen Jan Dark, 1920'de Papalık tarafından azize ilan edildi. Fransa'da, Orleans Kalesi'nin İngilizlerden kurtarıldığı 8 Mayıs 1429 gününü anmak için her yıl Mayıs ayının ikinci pazarı ulusal bayram olarak kutlanmaktadır.

Habibe AVCI

TÜRKİYE’NİN NATO’YA GİRİŞİ

Dünya politika tarihinde soğuk savaş olarak bilinen dönemin en belirgin özelliklerinden birisi, askeri ittifaklar sisteminin tarihte görülmemiş bir ciddiyetle ve yaygınlıkla özellikle kuzey yarım küreyi kaplamış olmasıdır. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, kısaca NATO, her şeyden evvel bu savaş koşullarının bir ürünüdür. Dolayısıyla doğrudan doğruya İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında durum ve koşullarına ve özellikle ikili güç dengesine dayanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında devletlerarası politikalarda meydana gelen değişimler ve biçimlenen koşullar Türk dış politikasına yön vermiştir. Tüm iç ve dış koşulların ışığında Türk yöneticiler ülke çıkarlarını Batı ile yakınlaştırmaktan ve hatta askeri ittifak ilişkisine girmekten geçtiğine karar verdiler. Bu anlayışla Türk diplomasisi 1945'ten başlayarak özellikle ABD ile dost ve müttefik olmanın yollarını aradı. Batı Avrupa'da kurulmuş olan tüm siyasal ve ekonomik örgütlere katılarak da destekledi. Avrupa, artık iki büyük gücün desteği olmadan kendi ekonomik sorunlarını çözemeyecek ve savaşı izleyen birkaç yıl içinde, ABD ve SSCB'nin kontrolüne girecek bir duruma düşmüştür.

Bu durum uluslararası sistemde iki kutuplu bir yapının doğmasına ve “soğuk savaş”ın başlamasına neden olmuştur. NATO bu mücadele ortamının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İki taraf arasındaki anlaşmazlıkların artık geri dönülmesi çok zor bir aşamaya geldiğinin görülmesi sonucunda mücadele 1947’de daha da sertleşmiştir. Marshall Plan’ı ve Truman Doktrin’i, Sovyetlerin Orta Doğu ve Avrupa’da girişmiş oldukları yayılma faaliyetlerine karşı Birleşik Amerika’nın almış olduğu ilk tedbirlerdir. Fakat 1948 Berlin Buhranı Amerika’ya şunu gösterdi ki, dünyanın yeni bir barış düzenine kavuşturulması için artık Sovyetlerle bir işbirliği yapma imkanı kalmamıştır. Çünkü şimdi Sovyetler, bir barış düzeninin kurulmasından ziyade mümkün olduğu kadar geniş alanları komünist kontrolü altına sokma çabası içindedir. İşte bu netice, Amerika’yı Sovyetlere karşı durdurma politikası takibine götürmüştür. Yani Amerika bundan sonra Sovyet yayılmasını durdurmak için gerekli tedbirleri alacaktır ki, bu tedbirlerin en etkilisi 4 Nisan 1949 da kurulan NATO veya Kuzey Atlantik İttifakı olacaktır. 4 Nisan 1949 da on Batı Avrupa ülkesi ile Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada’nın katılımı sonucu, toplam on iki ülkenin imzaladıkları bir anlaşma ile kurulmuştur. Kurucu anlaşmada üye ülkeler, ortak savunma için yeteneklerini geliştirmeye, herhangi bir üyenin toprak bütünlüğü, siyasî bağımsızlık ve güvenliği tehlikede olduğunda bir araya gelmeyi ve herhangi birine saldırıldığında bu saldırıya hepsine karşı yapılmış bir saldırı olarak kabul etmeyi taahhüt etmişlerdir. 1945–1946 yıllarında Sovyetlerin bir yandan Türkiye’nin Doğu Anadolu topraklarını resmen istemesi ve öte yandan da Boğazlara yerleşmek hususundaki isteklerini resmen açıklaması, Türkiye Cumhuriyeti’ni Batı’ya bir adım daha yaklaştırmıştır.

1947 Truman Doktrini Sovyet tehlikesi karşısında birleşik Amerika’nın Türkiye’yi kendi haline bırakmayacağını göstermiştir. Lakin bu yeterli değildi. Fiili garanti Türkiye’nin güvenliği bakımından sahip olunması gereken asgari zorunlu unsurdur. 4 Nisan 1949 yılında NATO’nun kurulması ve bu ittifak sistemi ile birleşik Amerika’nın kolektif ittifak sistemini benimsemesi, şüphe yok ki Türkiye için ferahlatıcı olmuştur. Bunun için Türkiye kurulduğu günden itibaren bu ittifak sistemine katılıp birleşik Amerika’nın ittifakına sahip olmak için çaba harcamıştır. Türkiye'nin NATO üyeliğine kabulü hiç de kolay olmamıştır. Amerika ilk planda Türkiye ve Yunanistan'a ortak üye statüsü verilmesini düşünmüştür. İngiltere ve diğer NATO devletleri de Türkiye'yi NATO da istememişlerdir. Bu üyeler NATO'ya kendi oturdukları, Kuzey Atlantik Bölgesinin korunmasını garanti altına almak için girmiş olduklarından, tehlikeli olan Ortadoğu'da çıkabilecek bir savaşa bulaşmak istememişlerdir. Türkiye'nin NATO'ya katılması halinde Sovyetlerin buna sert bir tepki göstererek hemen bir savaş yoluna gitmesinden korkmuşlardır. 1950 yılında Demokrat Parti iktidara geldiğinde CHP'nin politikalarını büyük ölçüde sürdürdü ve ABD ile yakın ilişkilerini devam ettirerek, NATO'ya katılma isteğini sürdürdü. Türkiye orta doğu savunma sistemine katılmakla beraber NATO üyeliği üzerinde ısrar edince, İngiltere 1951 Temmuzunda orta doğu savunma sistemine katılması şartı ile Türkiye’nin NATO üyeliğini desteklemeye karar verdi. Öte yandan 25 Haziran 1950 de patlak veren Kore savaşına Türkiye, Birleşmiş Milletler emrine kuvvet vermek sureti ile en geniş, en aktif bir şekilde katılan birkaç devletten biri oldu. Kore savaşlarında Türk askerinin gösterdiği kahramanlık ve mücadele azmi her türlü övgünün üstündeydi. Kore’de Türk askeri Türk milletinin savaş değerini belirgin bir şekilde ispat ettiği için, Türkiye’nin NATO üyeliğine yapılan itirazlarda bertaraf edilmiş oldu. Kore Savaşı’nın kazanılması yolunda Türkiye'nin hemen katkıda bulunması, Menderes hükümetine NATO'ya girme mücadelesinde yeni ve daha güçlü bir temel kazandırmıştır. 1951 Eylül’ünde Ottawa’da toplanan NATO Başkanlar konseyi 21 Eylül 1951’de yayınladığı bildiride Türkiye ile Yunanistan’ı da NATO’ya katılmaya davet etmeye karar verdiğini açıkladı. Başlangıçta 12 devletin iştirakiyle akdedilmiş olan Kuzey Atlantik Antlaşmasına Londra’da 17 Ekim 1951 tarihinde düzenlenen bir Protokol ile Türkiye ve Yunanistan’ın da katılımı onaylanmış, Türkiye 18 Şubat 1952’de yine Fuat Köprülü’ nün dışişleri bakanlığını yaptığı Adnan Menderes hükümeti döneminde NATO'ya resmen üye olmuştur. Türkiye ve Yunanistan’ın üyeliği sonucunda NATO, Sovyetler Birliğini ve onun denetimindeki sosyalist Doğu Avrupa’yı, kuzeyde Norveç’ten, güneyde Girit’e ve güneydoğuda Türkiye sınırındaki Kars’a kadar çevrelenmiş oluyordu.

Naciye DURU

& KİTAP KÖŞESİ & Serhat ALTINKAYNAK

KAŞGARLI MAHMUD’A GÖRE XI. YÜZYILDA TÜRK DÜNYASI Prof. Dr. Reşat GENÇ

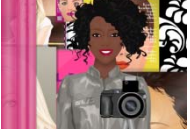
Prof. Dr. Reşat GENÇ tarafından daha önce doktora tezi olarak hazırlanan “Kaşgarlı Mahmûd’a Göre XI. yüzyılda Türk Dünyası” adlı eser sonradan Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından basılmıştır.

Bu eser, Kaşgarlı Mahmud’un “Dîvânü Lügâti’t-Türk” adlı kitabındaki bilgilerin konularına göre derlenmesi ile oluşturulmuştur. Aynı zamanda XI. yüzyılda Türk kültürünün durumunu derli toplu olarak anlamamıza büyük katkı sağlamaktadır.

Kitap üç bölüm halinde hazırlanmış olup, birinci bölümde XI. yüzyılda Türk illerinin siyasî ve etnik durumu ile hayat tarzları, ikinci bölümde XI. yüzyılda Türk illerinin sosyal ve kültürel hayatı, üçüncü bölümde ise XI. yüzyılda Türk illerinin iktisadi durumu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Kitapta ilgi çekici birçok konu mevcuttur. Bunlar arasında bana ilginç gelen en önemli bölüm, çocuk oyunları ile ilgili bölüm olmuştur. Burada geçen “Aşık” adlı çocuk oyunu halen Anadolu’nun birçok köy ve kasabasında oynanmaktadır. Bizzat benim çocukluk yıllarımda köyde oynadığım oyunların başında gelmiştir. Yine kitapta dinî inanış ile ilgili adetler konusunda XI. yüzyılda Türkler, özellikle İslâmî kavramların genellikle ilk aşamada Türkçe karşılıklarını oluşturarak kullanmışlardır. Örneğin: Allah’a “Tengri, Ugan, Ugan Tengri, Bayat” demişlerdir. Yine Peygamber sözü yerine “Savçı” veya “Yalavaç” demişlerdir. Aynı zamanda namaz konusunda da “Yükünç” veya “Yükünç Yükünmek” gibi kavramları kullanmışlardır.

Ayrıca kitapta, aile, akrabalık, sosyal tabakalar, toplumda günlük hayat, eğitim, tıp, müzik, giyim-kuşam, ev, mutfak ve yemekler, posta, ulaşım, takvim, para, tarım, hayvancılık, avcılık, el işleri ve zanaatlar gibi Türk kültürünün XI. yüzyıldaki resmini çizen “Kaşgarlı Mahmud’a Göre XI. Yüzyılda Türk Dünyası” adlı eser bana göre kültür tarihi konusunda köprü eserlerden olarak görülebilir. Türk kültürünün XI. yüzyıldaki serüvenini XX. Yüzyıla bağlamaktadır. Keyifle okunacak yaralı bir eser. Benden söylemesi...

& TARİH MAGAZİN & Arzu DURUKAN

“Patlıcanın Anavatanı Ege’imiş”

Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi’nden Doç.Dr. Bilal Söğüt’ün başkanlığında, yürütülen kazı çalışmalarında, Karya Uygarlığı’ndan kalma mermer bir sütun üzerinde iki bin yıllık kabartmalar bulundu. Meyve, sebze ve çiçek figürlerinden oluşan kabartmalar şaşkınlık yarattı. Doç.Dr. Bilal Söğüt kabartmalardan birinin patlıcan olduğunu ileri sürdü. Böylece, tarihçiler arasında yaygın görüş olan “patlıcanın anavatanının 1492 yılında keşfedilen Amerika Kıtası olduğu” düşüncesi çürültülmüş oldu.

2 bin yıl önce, Ege topraklarında patlıcan yetiştirildiğinin ortaya çıktığını iddia eden Doç.Dr. Bilal Söğüt şöyle konuştu: “Patlıcanın ilk kez keşfedilen Amerika Kıtasında görüldüğü söylenir. Birçok tarihçi ve bitki bilimci de bu konuda ortak fikirdedir. Hatta patlıcanın anavatanı konusunda üniversite sınavlarında sorular bile sorulmuştur. Ancak gün yüzüne çıkarılan bu kabartmalar, patlıcanın tarihte çok daha erken bir dönemde, 2 bin yıl önceki Karya Uygarlığı’nda yetiştirildiğini ve yendiğini ortaya koyuyor. Bu önemli bir bulgudur.

Patlıcanın anavatanı Amerika değil, Ege topraklarıdır.” Demiştir.

Bu haberin üstüne bir karnıyarık iyi gider. Afiyet olsun...

“Osmanlı Kadını Hürrem’in Hırsı ve Sırrı”

Hürrem, Kanuni Sultan Süleyman’ın gözdesi, zeki, kurnaz, Osmanlı padişahıyla evlenen ilk gayrimüslim kadın ve çok bilinmeyenli denklemdir...

Hürrem ile ilgili birçok hikaye vardır. Tabi bazıları abartıda olabilir ama ilginç olduğu için paylaşmak istedim. Belki de yalandır kim bilir. Dedikodu işte... ☹

Hikaye şöyledir;

“Kanuni Sultan Süleyman ile birlikte olduktan sonra, hamile kalmayı garantilemek için kapı ağası ile de birkaç kez birlikte olur. Hamile olduğu anlaşıldıktan sonra da haremde kısıkanıldığını ileri sürerek, Valide Sultan’dan kendisine bir muhafız verilmesini ister. Ve

yanına muhafızı da alarak Kapı Ağası ile birlikte oldukları yere gider. Kur’an okumaya başlar, bunu gören Kapı Ağası, Hürrem’in beklediğini düşünerek avluya gider. Fakat Hürrem onu görünce çığlık atmaya başlar. Hürrem’in yanındaki muhafız Kapı Ağası’nı öldürür. Böylece Hürrem’e karşı ileride tehdit olacak durum ortadan kalkmış olur. Sarı Selim’in Kanuni’den mi? Yoksa Kapı Ağası’ndan mı? olduğu bilinmeyenli denklemdir.

ÖMER SEYFETTİN KİMDİR? (1884-1920)

Gönen’de doğan yazar, öğrenimine Gönen’de başladı. Ayancık ve İstanbul Mekteb-i Osmaniye’de devam etti. Eyüp’teki Baytar Rüştüyesi’ni bitirdikten sonra, asker çocuğu olduğu için Kuleli Askeri İdadisi’ne , daha sonra Edirne Askeri İdadisi’ne devam etti. İstanbul Mekteb-i Hayriye’den " piyade mülazımı sanisi" rütbesiyle mezun oldu. İzmir’de teğmenlik, Rumelide’de üsteğmen olarak görev yaptı. Askerliği bırakarak Selani’ge geldi. Genç Kalemler dergisinde yazılar yazdı.

Balkan Savaşı başlayınca, subay olarak orduya döndü. Bir yıl Yunanlılar’ın elinde esir kaldı. Esir kaldığı dönemde de yazılarına devam ederek, bunları daha sonra Halka Doğru, Zaka ve Türk

Yurdu dergilerinde yayımladı. İstanbul’a dönünce ordudan tekrar ayrıldı.

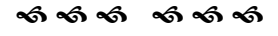
Kabataş Lisesi’nde edebiyat öğretmenliği yapan yazar 1920’de öldü. Bütün Çalışmaları Bilgi Yayınevi tarafından 16 kitapta toplanmıştır.

Bazı Eserleri:

Hikâyeleri: “Yüksek Ökçeler”, “Gizli Mabet”, “Bahar ve Kelebekler”, “Beyaz Lale”, “Asilzadeler”, “Bomba”, “Dalga”, “İlk düşen ak”, “Nokta”, “Tarih ezeli bir tekerrürdür”, “Pembe incili Kaftan”.

Tiyatroları: “Canlar ve Patlıcanlar”, “İhtiyar Olsamda”, “Katil Kim?”, “Mahcupluk İmtihanı”, “Nasreddin Hoca”, “Telgraf”.

Romanları: “Ashab-ı Kehfimiz”, “Efruz Bey”, “Harem”, “Yalnız Efe”, “Ararken”, “Sultanlığın Sonu”, “Foya”.

& KÜLTÜR - SANAT & Gökçe URGANCI

Erhan Gökçü’nün 1985 yılında yazdığı eser, TOBAV (Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Çalışanları Yardımlaşma Vakfı) ve ÇYDD’nin ödülleri aldı. Oyun, Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından ilki 1997’de, ikincisi 2007 - 2008 sezonunda olmak üzere iki kez sahnelendi.

Oyunun yönetmenliğini Erhan Gökçü üstlenmiştir. Oyun ilk sahnelenişinde Gökçü’ne yazar ve yönetmen olarak 'Aziz Nesin Ödülü' kazandırmıştır.

Oyunda, Rönesans felsefesini biçimlendiren en önemli filozof ve bilim adamlarından İtalyan Giordano Bruno’nun hayatı, fikirleri, mücadelesi ve sekiz yıl boyunca Engizisyon tarafından işkence görüp, yakılışı anlatılıyor.

prömiyer 26 ARALIK

TARİHİN SEYRİNDE

SAYI: 6

ŞUBAT 2010

& ŞİİRLERİN DİLİ &
Habibe AVCI- Naciye DURU-
Samet ÖZDEN

CANI KİM CANANI İÇİN

Cânı kim cânânı için sevse cânânın sever
Cânı için kim ki cânânın sever cânın sever

Her kimün âlemde mîkdârıncadır tab'inde meyl
Men leb-i cânânı Hızır Ab-ı Hayvânın sever

Başa dem düştükçe taksîr eylemez eyler meded
Ol sebebdan muttasıl çeşmüm ciger kanın sever

Müşg-i Çîn âvâre olmuşdur vatandan men kimi
Hansı şühun bilmezem zülf-i perîşânın sever

Şu ki ser-gerdân gezer başında vardır ki hevâ
Gâlibâ bir gül-ruhun serv-i hırâmânın sever

Akıbet rusvâ olub mey-tek düşer il ağzına
Kim ki bir ser-mest sâkî lâ'l-i handânın sever

N'olacak dur terk-i ışk etme Fuzûlî vehm edüb
Gâyeti derler ola bir bende sultânın sever

Fuzuli

DENİZ YILDIZI
(Hikâye)

Genç Osman'ın Kabrinde Yazılı Destan

Bağdat'ın kapısını Genç Osman açtı.
Gören düşmanların tedbiri şaştı.
Kelle koltukta üç gün savaştı.
Cenneti Alâ'ya göçtü Genç Osman.

Sultan Murat derki, gelsin göreyim.
Nasıl yiğit imiş bende bileyim.
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim.
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman.

Genç Osman dediğin bir Türk serdarı
Beline bağladı ibrişim kuşağı
Vuruldu sancaktar, kaptı sancağı
İletti burca dikti Genç Osman.

Yazı yazmak için okyanus sahillerine giden
bir yazar, sabaha karşı kumsalda dans eder
gibi hareketler yapan birini görür.
Biraz yaklaşıncı, bu kişinin sahile
vuran denizyıldızlarını, okyanusa atan genç bir
adam olduğunu fark eder. Genç adama yaklaşır:
- Neden denizyıldızlarını okyanusa atıyorsun?
Genç adam yanıtlar;
- Birazdan güneş yükselip, sular çekilecek.
Onları suya atmazsam ölecekler. Yazar sorar;
- Kilometrelerce sahil, binlerce denizyıldızı var.
Ne fark eder ki?
Genç adam eğilir, yerden bir denizyıldızı
daha alır, okyanusa fırlatır.
- Onun için fark etti ama...

Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi
Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalı
Bülteni:

TARİHİN SEYRİNDE

Yayın Sorumlusu Öğretim Elemanı:

Tuba ŞENGÜL

Yayın Kurulu:

Eda ALAGÖZ,

Duygu ALTINOK, Sevil ARAZ,
Habibe AVCI, Kübra ÇALIŞKAN,
Cansu ÇİFTÇİ, Naciye DURU,
Arzu DURUKAN, Halil GOSTAK,

Samet ÖZDEN,

Yasemin TÜRKDOĞAN,

Gökçe URGANCI, Habibe UZUN,
Ahmet YİĞİT.

İletişim: tarihinseyrinde@gmail.com

Web adresi:

http://www.gef.gazi.edu.tr/dergi_tarih/

TARİHİN
GÖTÜRDÜĞÜ
YERE GİT

TARİHİN
GÖTÜRDÜĞÜ
YERE GİT